

اسطوره‌ی صبر، مقاومت،
ظلم ستیزی و تبعیض

علی توکلی فارفانی

نظم و نثر: صدیقه سمندری

توکل‌ی فارفانی، علی، ۱۳۵۰ -

حجر بن عدی: اسطوره‌ی صبر، مقاومت، ظلم ستیزی و تبعیض / علی توکل‌ی فارفانی -
قم: گل‌های بهشت، ۱۳۸۹.

ISBN 978-964-6746-88-5

ص ۱۶۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

کتابنامه: ص [۱۵۹] - ۱۶۰؛ همچنین به صورت زیرنویس

۱. حجر بن عدی، ... - ۵۱ ق. ۲. صحابه. الف. عنوان

ت ۹ ح ۳ / ۵ / ۳۲ BP

۱۳۸۹

۲۹۷ / ۹۴۲

انتشارات گل‌های بهشت

نشانی: قم صندوق پستی ۳۷۹۵ - ۳۷۱۸۵

تلفن: ۸۸۱۳۸۸۹ (۰۲۵۱) همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۳۹۴۴

حجر بن عدی

اسطوره‌ی صبر، مقاومت،
ظلم ستیزی و تبعیض

ناشر: انتشارات گل‌های بهشت / علی توکل‌ی فارفانی

نظم و نثر: صدیقه سمندری / سیوا افرو سعیدی

چاپ: مؤسسه چاپ زیتون / ویراستار: لیلا جهانی

صحافی: حکیم / صفحه‌آرا: مرتضی فتح‌اللهی

نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۸۹

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

بها: ۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۷۴۶-۸۸-۵

مرکز بخش:

قم / خیابان توحید / توحید ۱ / کوچه سوم / پلاک ۲۲

تلفن: ۸۸۱۳۸۸۹ فکس: ۸۸۱۰۵۳۳ (۰۲۵۱) همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۳۹۴۴

فهرست مطالب

آغاز سخن ۹

بخش اول

حجر بن عدی از زمان تحریف به دین اسلام

تا زمان شهادت امیرمؤمنان علی علیه السلام / ۱۳

زندگانی حجر بن عدی ۱۵

حجر و بیعت با امام علی علیه السلام ۱۸

جنگ جمل یا فتنه‌ی ناکثین ۲۰

نقش عایشه و تحریکات او ۲۲

حرکت ناکثین به سوی بصره ۲۳

رهسپاری امام علی علیه السلام به سوی عراق ۲۴

نقش حجر بن عدی در فتنه‌ی ناکثین ۲۵

جنگ صفین یا فتنه‌ی قاسطین ۲۸

۲۹	دلایل وقوع جنگ صفین.....
۳۲	سخنان حُجَر در عزیمت به شام و دعای امام علیه السلام در حق او.....
۳۳	هدایت‌گری امام با حُجَر در شرایط حساس.....
۳۴	ورود سپاه امام علی علیه السلام به صفین.....
۳۵	لیلة الهزیر.....
۳۶	نقش حَجَر بن عُدَى در صفین.....
۳۸	جنگ نهرِوان یا فتنه‌ی مارقین.....
۳۸	سرآغاز فتنه‌ی خوارج و کارهای آنان.....
۳۹	جنايات خوارج.....
۴۱	تصمیم امام.....
۴۳	عزیمت امام به سوی نهرِوان.....
۴۴	نقش حَجَر بن عُدَى در جنگ نهرِوان.....
۴۴	حُجَر در رویارویی با «ضحاک بن قیس نهری».....
۴۷	نگرانی حُجَر در شب نوزدهم رمضان.....
۴۹	حُجَر بن عُدَى کنار بستر امام علی علیه السلام

بخش دوم

پس از شهادت مولای متقیان، علی علیه السلام
تا زمان شهادت حَجَر در مرج العذراء / ۵۱

۵۴	چرا حُجَر قیام کرد؟.....
۵۵	حُجَر در رکاب امام حسن مجتبی علیه السلام

۵۶	 معاویه که بود؟
۵۸	 جنایات معاویه و کارگزارانش علیه شیعیان حضرت علی علیه السلام
۵۸	 اعتراض حُجر به حاکمان خودکامه
۶۰	 توریه‌ی حُجر از لعن به امام علی علیه السلام
۶۱	 فشار اقتصادی بر حُجر و یارانش
۶۳	 زیاد و جنایات او
۶۹	 زیاد و جمع‌آوری شهود علیه حُجر
۷۳	 زیاد و تأکید بر قتل حُجر و یارانش
۷۳	 تصمیم معاویه بر مورد حُجر و یارانش
۷۵	 به خون نشستن حُجر و یارانش
۷۹	 دلایل قیام حُجر بن عدی
۸۱	 بازتاب شهادت حُجر در میان مردم
۸۳	 معاویه و پاسخ‌های بی‌اساس

بخش سوم

فضایل اخلاقی حُجر بن عدی / ۸۷

۸۹	 اهمیت محبت به خدا و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام
۹۳	 چرا دوستی و دشمنی چنین ارزش والایی دارد؟
۹۵	 نتیجه‌ی دوستی اهل بیت علیهم السلام
۹۶	 محبت، بهترین سرمایه
۹۷	 نگاه کردن به صورت علی علیه السلام عبادت است

- حُجْر؛ دلباخته‌ی حضرت علی علیه السلام ۱۰۱
- جدا نشدن از محبوب ۱۰۲
- هم‌رنگ شدن با محبوب ۱۰۵
- دوست‌دار نماز ۱۰۶
- حُجْر و عشق به راز و نیاز و نماز ۱۰۷
- حُجْر؛ مجاهدی ظلم‌ستیز ۱۰۸
- حُجْر؛ مدافع حقیقی دین ۱۰۸
- وفاداری به محبوب ۱۰۹
- آزادگی ۱۱۱
- امر به معروف و نهی از منکر ۱۱۳
- صبر و مقاومت ۱۲۰
- اسوه مقاومت و ایثار ۱۲۲
- شهادت امام حسن علیه السلام ۱۳۱
- فرستادن اسیران به شام ۱۳۹
- اخلاص حُجْر ۱۴۴
- بازتاب شهادت ۱۴۷
- نتیجه‌ی محبت ۱۵۴
- نیاز روح ۱۵۶
- فهرست منابع ۱۵۹

آغاز سخن

هنگامی که تاریخ اسلام را مطالعه می‌کنیم و شخصیت‌های تاریخی را مورد بررسی قرار می‌دهیم، متوجه می‌شویم که در میان آن‌ها انسان‌های بزرگی هم‌چون ستاره‌های نورانی می‌درخشند و بر دل‌های مؤمنان پرتوافشانی می‌کنند؛ یکی از آن شخصیت‌های بزرگ «حُجْر بن عُدّی»، صحابه و یار صمیمی پیامبر ﷺ و امیر مؤمنان علی است. ویژگی‌های بارز او مانند پرهیزکاری، خدمت و یاری به خلق خدا، محبت واقعی به پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام و از همه مهم‌تر، مبارزات پیوسته‌ی او با حکومت ظالمانه‌ی معاویه، ما را بر آن داشت تا با بضاعت اندک، خلاصه‌ای از زندگی آن مرد خدا را در سه بخش جمع‌آوری نمایم که عبارتند از:

- بخش اوّل: حُجْر بن عدی از زمان تشرف به دین اسلام تا زمان شهادت امیر مؤمنان، علی علیه السلام.

- بخش دوّم: حُجْر پس از شهادت حضرت علی علیه السلام تا زمان شهادت خودش در مرج العذراء.

- بخش سوّم: فضایل اخلاقی حُجْر بن عَدَى. و در پایان همین بخش زندگانی این رادمرد الهی است که خانم «صدیقه سمندری»، یکی از محبّین اهل بیت علیهم السلام و دوست داران دوستان اهل بیت علیهم السلام آن را به صورت شعر فارسی درآورده اند و ما آن را در بخش پایانی کتاب آورده ایم.

هدف از نگارش کتاب این است که گوشه‌ای از فداکاری‌های مسلمانان راستین صدر اسلام بیان گردد. انسان‌های بسیاری در طول تاریخ با اندیشه‌ی اسلامی و گذشتن از مقام‌های دنیایی، راه درست را برگزیده و عدل و انصاف و شجاعت را پیشه کردند، تا شرافت و کرامت انسان، همان‌گونه که خداوند سبحان به انسان ارزانی کرده، «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ»، پایدار بماند. آن‌ها با این گونه کارها راه درست را به نسل‌های پس از خود نشان دادند و ثابت کردند که اگر انسان در مسیر حقّ و حقیقت و عدالت گام بردارد، هیچ چیزی نمی‌تواند او را از پای درآورد و این چنین، نام او برای همیشه در طول تاریخ زنده خواهد ماند.

حُجْر بن عَدَى کسی بود که برای اجرای عدالت و انصاف در برابر معاویه ایستاد و سرانجام جان خویش را در راه برپایی عدالت و مبارزه با تبعیض نژادی و طبقاتی از دست داد، ولی نام او تا تاریخ زنده است، به

عنوان مردی دانا و دایم‌خواه، جاوده می‌باشد و مردمانی که در راه خدا و

رسیدن به عدالت بهره می‌برند.

این شخصیت کم‌نظیر، پیش از ظهور اسلام، در قبیله‌ای به نام «کنده» در شهر کوفه به دنیا آمد و به همین رو به «حجر بن عدی کندی» شهرت یافت. او انسانی نیک‌خواه و مهربان بود و به دلیل فراوانی کردارهای نیکو در میان عام و خاص، به «حجر الخیر» معروف گشت. حجر در سال‌های پایانی عمر پربرکت پیامبر اکرم ﷺ توفیق تشرف به دین مبین اسلام را پیدا کرد. وی در آن هنگام، نزدیک به بیست و هفت سال داشت که از نظر پیشینه‌ی تشرف به دین اسلام در مرتبه‌ی پایین‌تری از صحابه‌ی دیگر بود، اما به دلیل داشتن ایمان راسخ و استوار و اعمال خیر فراوان، پس از اندک زمانی، جزو یاران و بزرگان اصحاب گردید.

در پایان از همه‌ی عزیزانی که در این نوشتار از آثار آن‌ها بهره بردیم، سپاسگزاریم و از درگاه خداوند برای ایشان آرزوی توفیق می‌نماییم. هم‌چنین، امیدواریم که خوانندگان محترم نیز کاستی‌های این کتاب را بخشیده و با نظرات، پیشنهادات و انتقادات خویش، ما را در ارائه‌ی بهتر آثار دیگر یاری فرمایند. توفیق همگی را از ایزد متان خواستاریم.

علی توکلی فارفانی